

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

РІШЕННЯ

наукової ради СумДУ від 26 жовтня 2023 р. з питання:
«Стан та завдання щодо розвитку в університеті міжнародної грантової діяльності наукового спрямування»

Розглянувши питання «Стан та завдання щодо розвитку в університеті міжнародної грантової діяльності наукового спрямування» наукова рада зазначає, що розвиток міжнародної грантової діяльності наукового спрямування є одним з ключових завдань Стратегії інтернаціоналізації СумДУ на 2019–2025 роки, запорукою міжнародного визнання результатів досліджень наукових колективів університету, а також залучення додаткових інтелектуальних, матеріально-технічних і фінансових ресурсів.

Протягом останніх років в університеті було здійснено низку організаційно-структурних заходів для посилення грантової діяльності наукового спрямування, зокрема:

- запроваджено оновлену класифікацію грантових проєктів з урахуванням загальноприйнятих підходів на національному та міжнародному рівнях з визначенням суто наукових проєктів та таких, що містять наукову складову;

- розширено коло грантових програм та проєктів, що централізовано опрацьовуються та пропонуються до участі структурним підрозділам університету з відповідним супроводом, щорічне проведення щонайменше 20 загальних консультацій-тренінгів для широкого кола наукових і науково-педагогічних працівників університету з наступним індивідуальним консультуванням;

- оновлено нормативну базу щодо реалізації грантової діяльності в СумДУ (наказ ректора №0262-І від 11.03.2020р. «Щодо вдосконалення організації міжнародної грантової діяльності», наказ ректора №0810-І від 07.10.2020р. «Щодо вдосконалення механізмів виконання міжнародних грантових проєктів», наказ ректора №0872-І від 29.12.22р. «Щодо організаційного супроводу виконання міжнародних грантових проєктів освітнього спрямування з науковою складовою»);

- вдосконалено механізми організаційно-адміністративного та фінансового супроводу реалізації міжнародних грантових проєктів загальноуніверситетського рівня;

- вдосконалено механізми стимулювання міжнародної грантової діяльності наукового спрямування;

- запроваджено процедуру внутрішньої експертної оцінки низки грантових заявок, що дозволило підвищити рівень їх якості та, відповідно, успішності під час відбору організаціями-грантодавцями;

- сформовано сприятливе середовище для обміну кращими практиками виконання міжнародних проєктів, зокрема міждисциплінарними науковими колективами.

Результатом запровадження зазначених заходів стало наступне:

- збільшення показника підготовлених і поданих структурними підрозділами університету проєктних заявок наукового спрямування – станом на 01.10.2023р. – 81 заявка (2022р. – 67, 2021р. – 73), у тому числі за програмою ЄС Еразмус+ (категорії з науковою складовою) – 47 (2022р. – 36, 2021р. – 39); в рамках міжурядових науково-дослідницьких програм – 9 (2022р. – 6, 2021р. – 8); Горизонт 2020, Горизонт Європа – 9 (2022р. – 5, 2021р. – 7); фонди НАТО, USAID, Креативна Європа, Відродження, Вишеградський та інші – 19 (2022р. – 8, 2021р. – 15). Найбільш активними у 2023р. щодо підготовки грантових наукових проєктів були науковці ННІ БіЕМ (кафедри МЕВ, маркетингу, ЕКіБ), ННМІ (ЦККНО "Центр біомедичних досліджень", кафедри патанатомії, педіатрії, громадського здоров'я), ННІ Права (кафедри КПДС, ФЮКП), факультету ІФСК (кафедри ППСТ, ЖФ, ГФ), факультету ТеСЕТ (кафедри ЕПТ, ТМВІ, ПМіТКМ), факультету ЕлІТ (кафедра ЕЗПФ), ІШ (кафедра ХТВМС);

- значне збільшення відсотку успішності заявок СумДУ у 2023 році: суто наукові – 6 підтриманих проєктів (26,1%), 2022р. – 4 проєкти (14,8%); 2021р. – 4 проєкти (6,7%); освітнього спрямування з науковою складовою – 20 проєктів (42,5%), 2022р. – 13 проєктів (32,5%); 2021р. – 14 проєктів (28,6%);

- збільшення в 1,7 рази з 19 до 32,3 млн. грн обсягів надходження коштів за міжнародними грантовими проєктами наукового спрямування порівняно з 2022 роком та в майже 7 разів порівняно з 2021 роком (4,8 млн. грн);

- зростання кількості проєктів за програмою ЄС Горизонт Європа з одного до чотирьох;

- отримання четвертий рік поспіль рекордної кількості та лідерські позиції серед ЗВО України за кількістю проєктів, підтриманих в рамках конкурсів програми ЄС Еразмус+, зокрема за напрямом «Жан Моне» – 13 проєктів (у 2022 р. – 11 проєктів, у 2021 р. – 10 проєктів, у 2020 р. – 7 проєктів), що підтверджує європейський рівень досліджень, масштабне запровадження європейських тематик і стандартів в освітні та наукові послуги СумДУ. У 2023 році здобуто 2 масштабних грантових проєкти програми ЄС Еразмус+ напряму «Розвиток потенціалу вищої освіти України»: «DigiUni» (діджиталізація освіти і науки) та «ServU» (посилення ролі університетів у відбудові України);

- виконання у 2023 році 8 міждержавних білатеральних дослідницьких проєктів, що є рекордною кількістю за історію університету;

- загальне розширення кола підрозділів і індивідуальних науковців, залучених до даного виду діяльності.

Таким чином, кількість загальноуніверситетських міжнародних грантів наукового спрямування, що виконуються у СумДУ у 2023 році зросла до 69 із плановим обсягом фінансування – 37,4 млн грн (2022 – 51 грант, обсяг надходження коштів 19 млн грн, 2021 – 25 грантів, обсяг надходження коштів 4,8 млн грн). Наукові керівники проєктів: Артюхов А.Є., Боженко В.В., Волк Ю.Ю., Галинська Ю.В., Голубнича В.М., Гриценко К.Г., Дегтярьова І.Б., Думчиков М.О., Дядюра К.О., Журавка Ф.О., Завгородня В.М., Загорулько А.В., Іванов В.О., Кириленко С.Д., Кириченко К.І., Клішова Ж.Є., Ковальов Б.Л., Колосок С.І., Корнієнко В.В., Кубатко О.В., Леонов С.В., Макаренко І.О., Мельник Л.Г., Москаленко Р.А., Назаров М.С., Новикова І.В., Олешко О.М., Опанасюк А.С., Панкратова В.О., Петрушенко Ю.М., Пімоненко Т.В., Піхтірєва А.В., Погорелов М.В., Погребняк О.Д., Сагер Л.Ю., Серпенінова Ю.С., Сидоренко О.П., Славко А.С., Сотник І.М., Стогова О.В., Таранюк Л.М., Тарасенко С.В., Тютюнник І.В., Уткіна М.С., Ущাপовська І.В., Федорина А.О., Філатова Г.П., Черниш Є.Ю., Чигрин О.Ю., Швагер О.А., Швіндіна Г.О., Школа В.Ю. Тематики проєктів відповідають сучасним викликам глобального, європейського та національного рівнів, перспективним галузям для відновлення та відбудови України, зокрема:

- енергозбереження та альтернативні джерела енергії;
- кібербезпека та захист даних;
- зелений перехід, біоенергетичні інновації;
- антикорупційна діяльність;
- біомедичні дослідження;
- регіональна безпека;
- розвиток цифрових компетентностей і медіаграмотності;
- сталий розвиток на основі індустрій 4.0 та 5.0;
- міграційна політика;
- автоматизація виробництва та новітні інженерні технології.

Позитивними прикладами є виконання потужних проєктів науковими колективами СумДУ, зокрема за програмою ЄС Горизонт 2020, Горизонт Європа (керівники: Кириленко С.Д., Корнієнко В.В., Москаленко Р.А., Петрушенко Ю.М., Погорелов М.В.), за програмою ЄС Еразмус+ (керівники: Артюхов А.Є., Кириченко К.І., Завгородня В.М., Кириленко С.Д., Дядюра К.О., Тарасенко С.В., Чигрин О.Ю., Мельник Л.Г., Сидоренко О.П., Швагер О.А.), гранти НАТО (керівники: Журавка Ф.О., Назаров М.С., Опанасюк А.С.), за фінансування Агенції наукових досліджень і інновацій Великобританії (керівник – Кириченко К.І.), міждержавні білатеральні дослідницькі проєкти з Австрією, Бельгією, КНР, Латвією, Польщею,

Словаччиною та Чехією (керівники – Голубнича В.М. Загорулько А.В, Іванов В.О., Кириленко С.Д., Москаленко Р.А., Піхтірєва А.В., Пластун О.Л., Пляцук Л.Д., Погребняк О.Д.). Результати виконання зазначених проєктів мають високий ступінь міждисциплінарності та запровадження результатів в освітню, наукову та інші види діяльності відповідних кафедр, інститутів і факультетів та університету в цілому.

Крім того, у 2023 році було здобуто 3 проєкти за програмою ЄС Еразмус+, напрям «Стратегічні партнерства» (керівники: Кириченко К.І., Петрушенко Ю.М., Тарасенко С.В.), а також один проєкт за сприяння НАТО (керівник – Шкурдода Ю.О.), фінансування яких заплановано на січень 2024 року (не враховані в загальній статистиці).

Разом з цим, загальний обсяг міжнародної грантової діяльності наукового спрямування не в повній мірі відповідає потенціалу університету, зокрема:

- за даним напрямом діяльності сформоване обмежене коло сталих авторських колективів вчених;

- станом на 01.10.2023 року 7 кафедр університету не брали участі у міжнародній грантовій діяльності наукового спрямування (включає підготовку заявок і залученість до виконання грантових проєктів): акушерства, гінекології та планування сім'ї; фізичного виховання і спорту; хірургії, травматології, ортопедії та фтизіатрії (ННМІ); математичного аналізу і методів оптимізації, комп'ютеризованих систем управління (факультет ЕЛІТ); системотехніки та інформаційних технологій (ШІ); військової підготовки;

- недостатнім є рівень промоції наукових шкіл та напрямів досліджень університету на міжнародному рівні;

- потребує посилення та систематизації робота із практичного впровадження результатів виконання міжнародних проєктів у науково-освітню та іншу діяльність інститутів, факультетів і кафедр, а також загальноуніверситетських підрозділів з масштабуванням та популяризацією відповідного впливу, максимального залучення ресурсів міжнародних проєктів для розвитку університету;

- потребує вдосконалення система адміністративного супроводу міжнародних наукових проєктів з посиленням підтримки процесів пошуку грантових можливостей, підготовки проєктних заявок, ефективності організаційного та фінансового управління підтриманими проєктами.

З метою подальшого розвитку в університеті наукової грантової діяльності

Наукова рада рекомендує:

1. УМС та НДЧ забезпечувати в своїй частині роботу щодо організаційно-технологічного супроводження процесу подання проєктів на відкриті конкурси для отримання міжнародних грантів наукового спрямування, зокрема:

- відновлення повноцінного функціонування координаційного центру підготовки грантових заявок УМС;

- проведення пошуку існуючих міжнародних грантових програм, аналіз умов відкритих конкурсів та вимог для підготовки заявок;

- забезпечення комунікації з організаціями-грантодавцями та партнерами університету щодо можливостей та умов участі у міжнародних грантових програмах;

- здійснення цільового інформування наукових колективів СумДУ щодо існуючих грантових можливостей, а також заступників директорів (деканів) з міжнародної та наукової діяльності для відповідної організаційної роботи на рівні інститутів (факультетів);

- проведення інформаційно-практичних семінарів, присвячених особливостям пріоритетних та найбільш поширених конкурсів, ресурсним платформам для взаємодії з іноземними науковими колективами, у тому числі із залученням науковців СумДУ, які мають успішні практики участі у міжнародних наукових, освітніх та інших видів грантових проєктів;

- спільне з інститутами (факультетами) та ЦНТЕІ сприяння формуванню проєктних команд науковців, у тому числі міжкафедральних та міжінститутських (міжфакультетських) для підготовки грантових заявок; здійснювати додатковий аналіз наявності активних партнерств,

досвіду проєктної та/або публікаційної співпраці із науково-освітніми закладами в країнах, що є співучасниками грантових конкурсів, а також виконання проєктів в рамках державного фінансування за відповідними тематиками;

– здійснення індивідуального консультування та супроводу оформлення необхідної для запитів документації на загальноуніверситетському рівні;

– вдосконалення механізмів визначення спрямованості та категорії грантових проєктів, що подаються для подальшого (у разі підтримки) їх відповідного адміністрування;

– вдосконалення нормативного забезпечення даного напрямку діяльності, у тому числі його мотиваційної складової.

Відповідальні: проректор з наукової роботи – Черноус А.М.; начальник УМС – Кириченко К.І.; в.о. начальника НДЧ – Кондусь В.Ю.

Термін виконання – постійно.

2. УМС та НДЧ забезпечувати в своїй частині роботу щодо супроводження виконання отриманих міжнародних грантів наукового спрямування, зокрема:

– удосконалити систему адміністративного супроводу міжнародних проєктів з урахуванням потреби в більш ефективному менеджменті організаційної та фінансової складової, більш чіткого визначення функціоналу співробітників відповідних загальноуніверситетських підрозділів;

– запровадити системні механізми моніторингу практичного впровадження результатів виконання міжнародних проєктів у науково-освітню та іншу діяльність інститутів, факультетів і кафедр, а також загальноуніверситетських підрозділів, сприяти їх масштабуванню та популяризації відповідного впливу;

– підготувати пропозиції щодо системного рішення із залучення фінансових і матеріальних ресурсів міжнародних проєктів наукового спрямування для розвитку найбільш пріоритетних напрямів діяльності університету, у т.ч. з формуванням відповідного фонду.

Відповідальні: проректор з наукової роботи – Черноус А.М.; начальник УМС – Кириченко К.І.; в.о. начальника НДЧ – Кондусь В.Ю.

Термін виконання – 31 березня 2024 р.

3. Управлінню міжнародного співробітництва:

– сформувавши узагальнений показник ефективності міжнародної діяльності на основі методики визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр (з виокремленням інтегрального показника грантової діяльності);

– розробити Положення про конкурс «Кращий підрозділ за результатами міжнародної діяльності»;

– розробити проєкти структури та штатного розпису УМС для забезпечення питань організації та супроводження виконання наукової грантової тематики.

Відповідальний: начальник УМС – Кириченко К.І.

Термін виконання – 31 грудня 2023 р.

4. Керівникам інститутів (факультетів) і кафедр університету забезпечувати:

– формування наукових колективів та напрямів досліджень з наявним відповідним потенціалом (публікації у виданнях, які індексуються БД Scopus та WoS і, пріоритетно, відносяться до кварталів Q1 і Q2; міжнародні партнерства та проєкти; матеріально-технічна база; володіння іноземною (передусім, англійською) мовою тощо), у т.ч. міждисциплінарно для залучення до міжнародних консорціумів, просування на міжнародному рівні під час переговорів, створення та розміщення профілів на ресурсних платформах масштабних грантових програм, інформаційних ресурсах СумДУ тощо;

– розвиток наукового потенціалу за напрямками, що відповідають глобальним цілям сталого розвитку ООН, пріоритетам Європейського дослідницького простору (ERA), Всесвітнього економічного форуму, стратегічного плану розвитку ЄС, стратегіям європейської інтеграції України, поточним викликам та заходам з відновлення і відбудови України, а також ключовим

напрямам сталих міжнародних програм, що надають підтримку науковим дослідженням – Горизонт Європа, Еразмус+, CRDF GlobaL, NATO тощо;

– постійний пошук партнерів або вже існуючих консорціумів для подачі спільних заявок для участі у міжнародних наукових грантових проектах, реєстрацію науковців та наукових колективів у мережах наукових контактів: порталі учасників рамкових програм ЄС, службі пошуку партнерів CORDIS, мережах LinkedIn, Researchgate тощо;

– посилений моніторинг результативності виконання загальноуніверситетських та індивідуальних міжнародних грантів, стажувань, закордонних відряджень науково і науково-педагогічних працівників з метою інноваційного розвитку власної науково-освітньої діяльності та подальшого ефективного фандрейзингу (з урахуванням засад наказу ректора «Щодо вдосконалення механізмів виконання міжнародних грантових проектів» №0810-I від 07.10.2020р.;

– використання потенціалу іноземних вчених, з якими реалізується міжнародне співробітництво, для розширення контактів із закордонними партнерами, безпосередньої роботи над підготовкою або експертною оцінкою грантових заявок;

– при організації міжнародних наукових конференцій планувати проведення заходів, зокрема окремих воркшопів, які присвячені пошуку потенційних партнерів для спільної участі у міжнародних грантових проектах, презентації відповідного потенціалу та проектних ідей СумДУ;

– залучення здобувачів освіти рівнів магістр та доктор філософії до участі в підготовці проектних заявок, формування відповідного їх потенціалу через практичні семінари, тренінги тощо.

Відповідальні: декани факультетів і директори інститутів, заступники деканів факультетів і директорів інститутів з наукової роботи та міжнародної діяльності, завідувачі кафедр.

Термін виконання – постійно.

5. Рекомендувати центру розвитку кадрового потенціалу продовжити практику включення в програми підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників університету семінари з підготовки грантових заявок за міжнародними програми.

Відповідальні: директор департаменту по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів Циганюк Д.Л.

Термін виконання – 31 березня 2024 р.

6. Рекомендувати медіа центру спільно з УМС реалізувати низку медіа проектів та заходів з метою популяризації результатів виконання міжнародних наукових проектів та їх впливу на розвиток університету, територіальних громад тощо.

Відповідальні: керівник медіа центру Осюхіна М.О., начальник УМС Кириченко К.І.

Термін виконання – 30 червня 2024 р.

Схвалено науковою радою СумДУ.
Протокол №7 від 26 жовтня 2023 р.

Голова наукової ради

Анатолій ЧОРНОУС

Секретар наукової ради

Сергій ХОВАНСЬКИЙ